

Учені М. Берулава, Є. Ільїн, В. Мясичев відзначають взаємозв'язок професійної відповідальності і локусу контролю та успішності в сфері професійної діяльності. У дослідженнях К. Муздибаєва, Є. Дорофєєва, Л. Діментія, присвячених вивченню впливу локусу контролю особистості на відповідальність у трудовій діяльності, встановлено позитивні зв'язки інтернального локусу контролю і відповідальності в професійній діяльності.

У контексті нашого дослідження актуальним є підхід С. Букші, яка вважає, що професійна відповідальність інтегрує морально-вольові та професійні якості майбутніх учителів в новоутворення, яке цілеспрямовано формується і розвивається в умовах спеціальної підготовки [1, с. 49]. Тому потребує розроблення технологія формування професійної відповідальності майбутніх учителів на етапі професійної підготовки у закладі вищої освіти.

Список використаних джерел

1. Букша С.Б. Формирование профессиональной ответственности учителей основ здоровья. *Профильная школа*. 2014. № 1. С. 48-54.
2. Савчин М.В. Психологія відповідальної поведінки: монографія. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2008. 280 с.
3. Ткачов А.В. Проблема професійної відповідальності особистості в психології. *Проблеми екстремальної та кризової психології*: зб. наук. праць / гол. ред. Л.А. Перелигіна. Харків : УЦЗУ, 2010. Вип. 8. С. 395-400.

*Москалюк М.М.,
доктор історичних наук, професор,
професор кафедри історії України, археології та спеціальних галузей
історичних наук,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
(м. Тернопіль)*

*Москалюк Н. В.,
кандидат педагогічних наук,
викладач кафедри ботаніки та зоології,
Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира
Гнатюка
(м. Тернопіль)*

ЗАГАЛЬНИЙ СТАН ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Сучасний стан освіти в Україні віддзеркалює соціально-економічний і культурно-історичний стан держави. Основним орієнтиром на шляху розвитку національної освітньої системи були й залишаються якість освіти і рівний доступ до неї для всіх громадян України, підвищення освітнього рівня молоді у

нашій державі. Для досягнення цієї мети органам державної влади необхідно звернутися до змін у сучасній системі освіти, залучивши для надання серйозної допомоги в її реформуванні людей, які зацікавлені у здобутті освіти, здебільшого – це молодь. Модернізація системи вищої освіти є одним з нагальних стратегічних завдань української держави, запорукою її економічної безпеки. Орієнтація країни, зокрема освіти на європейські засади, сприяє формуванню єдиного ринку праці та зростанню конкуренції серед випускників вищих навчальних закладів.

Реалізація компетентнісного підходу в освіті пов'язана з усвідомленням необхідності надання процесу навчання діяльнісного характеру і передбачає професійну підготовку майбутнього вчителя як дослідника, що забезпечить спрямованість навчально-виховного процесу на творчий розвиток особистості школяра, задоволення його інтересів та освітніх потреб. Підготовленість студентів до професійної діяльності визначається сукупністю якісних показників, які охоплюють мотивацію до професії, теоретичні знання і практичні вміння, сформованість спеціальних особистісних якостей. Проведений аналіз літературних джерел Н. Недодатко [4], Г. Кловак [2], Є. Кулик [3], С. Балашової [1] та ін. свідчить, що проблема підготовки майбутніх учителів набула досить ґрунтовного висвітлення в науковій літературі. Проте, на сьогоднішній день спостерігається пасивність студентів під час засвоєння навчального матеріалу, зниження їх пізнавальної активності та самостійності. Наявна система педагогічної освіти недостатньо сприяє повній реалізації творчого потенціалу майбутнього вчителя та його якісному професійному становленню.

Результати опитування студентів хіміко-біологічного та історичного факультетів Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка свідчать, що мотиви вступу до вищого закладу освіти різні і залежать, у першу чергу, від особистісних прагнень студентів. На першому місці знаходиться можливість здобути вищу освіту, на другому і третьому – мотиви підвищити рівень знань і здобути певний фах. Насторожує той факт, що для студентів важливіше здобути вищу освіту взагалі, ніж стати кваліфікованим фахівцем даної галузі. Можна припустити, що такий стан обумовлюється небажанням частини студентів працювати за спеціальністю. При відповіді на запитання “Що для Вас є головним мотивом відвідування занять?”, більшість студентів вказали на прагнення уникати неприємностей, пов'язаних із пропусками занять. Очевидно, навчаючись у вищому закладі освіти, вони ще не ставлять перед собою мету отримувати максимум інформації на кожному занятті. Так, на запитання “Чи вважаєте Ви себе підготовленим теоретично до науково-дослідної роботи?”, майже 67% студентів дали відповідь

– “ні”; 33% – “частково готовими”. А на запитання “Чи вважаєте Ви себе підготовленими практично до науково-дослідної роботи?”, 81% дали відповідь – “ні”, і лише 19% – “частково готові”. Ні один студент не оцінив рівень своєї теоретичної чи практичної готовності до науково-дослідної роботи як “готовий повністю”. Результати проведеного опитування засвідчили, що більшість студентів вважають себе частково підготовленими до професійної діяльності, що у них недостатній рівень знань і вмінь для проведення самостійних експериментальних досліджень.

Необхідним є пошук умов, які забезпечують вирішення проблеми підготовки майбутніх учителів до дослідницької діяльності, виведення її на рівень професійної компетентності, яка може задовольнити потреби школи у фахівця нового типу. Учитель сучасної школи повинен володіти системою глибоких знань, які складають основу педагогічної діяльності. Специфіка підготовки до педагогічної діяльності полягає в тому, що студент після закінчення вищого закладу освіти стає самостійним організатором навчально-виховного процесу і повинен виконувати всі функції вчителя. Зміст і характер теоретичної підготовленості, отриманої студентом під час навчання, повинен відповідати рівню знань кваліфікованого фахівця.

Саме тому, в процесі підготовки фахівців у вищому навчальному закладі всі зусилля повинні бути спрямовані на високий рівень професіоналізму, поєднаний з високою культурою й гуманістичними світоглядними позиціями. Завдання теоретичної і практичної підготовки студентів, майбутніх вчителів, полягає у формуванні основ педагогічної теорії та практичних навичок застосування їх у школі.

Список використаних джерел

1. Балашова С. П. Формування дослідницьких умінь учителя / С. П. Балашова // Початкова школа. – 1999. – №6. – С. 46–47.
2. Кловак Г. Т. Генеза підготовки майбутнього вчителя до дослідницької педагогічної діяльності у вищих педагогічних навчальних закладах України: дис. доктора пед. наук: 13.00.01 / Г. Т. Кловак. – К., 2005. – 541 с.
3. Кулик Є. В. Теорія і практика підготовки майбутніх учителів трудового навчання до педагогічної дослідницької діяльності: дис. доктора пед. наук: 13.00.04 / Є. В. Кулик. – Тернопіль, – 2006. – 421 с.
4. Недодатко Н. Г. Формування навчально-дослідницьких умінь старшокласників: дис. канд. пед. наук / Н. Г. Недодатко. – Кривий Ріг, 2000. – 354 с.